

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

Спритність	0,466	0,759	15,556	0,001
Витривалість	0,419	0,844	9,046	0,001
Сила	0,379	0,932	3,584	0,05
Гнучкість	0,378	0,936	3,341	0,05

Таким чином, умови проведення навчально-тренувального процесу впливають на успішність спортивної діяльності в різних видах спорту. І тому, для забезпечення позитивного впливу умов навчально-тренувального процесу на показники фізичної підготовленості дітей необхідним є визначення наявних санітарно-гігієнічних проблем внутрішньошкільного середовища закладу і встановлення їх зв'язку з показниками успішності спортивної діяльності в різних видах спорту, що у свою чергу дозволить визначитися з напрямками оптимізації умов та організації навчально-тренувального процесу.

ПЕРСПЕКТИВАМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ є розробка заходів оптимізації умов та організації навчально-тренувального процесу у дитячо-юнацьких спортивних школах.

ВИСНОВКИ. Успішність спортивної діяльності в різних видах спорту залежить від рівня санітарно-гігієнічного благополуччя навчального закладу. Зокрема, серед представників спортивних єдиноборств, які відвідують заклади із різним рівнем санітарно-гігієнічного благополуччя, встановлено найбільші відмінності показників витривалості ($F=13,46$; $p<0,001$) та гнучкості ($F=10,58$; $p<0,001$), тоді як серед дітей, які займаються складно-координаційними видами спорту визначено найбільший вклад умов навчально-тренувального процесу в загальну дискримінацію швидкісно-силових здібностей та гнучкості ($F=11,01$; $p<0,001$ та $F=10,66$; $p<0,001$). Для юних спортсменів, які займаються циклічними видами спорту, характерний найбільший внесок умов навчально-тренувального процесу в показники загальної витривалості ($F=18,35$; $p<0,001$). Серед представників спортивних ігор, які займаються у закладах із різним рівнем санітарно-гігієнічного благополуччя, спостерігаються вірогідні відмінності показників спритності ($F=15,56$; $p<0,001$) та витривалості ($F=9,05$; $p<0,001$).

ЛІТЕРАТУРА

1. Антомонов М. Ю. Математическая обработка и анализ медико-биологических данных / М. Ю. Антомонов. – К. : Фірма малого друку, 2006. – 558 с.
2. Горбунов С. И. Сравнительная оценка гигиенических условий и характера нагрузок на организм учащихся / С. И. Горбунов, Д. Н. Овчинников // Известия Тульского государственного университета. – 2013. – № 3. – С. 9 – 17.
3. Эколого-эпидемиологические аспекты спортивной деятельности / Л. А. Калинин, Б. А. Емельянов, В. Г. Федосеев [и др.] // Вестник спортивной науки. – 2006. – № 1. – С. 27 – 31.
4. Кашуба В. А. Современные подходы к формированию здоровьесберегающей направленности спортивной подготовки юных спортсменов / В. А. Кашуба // Физическое воспитание студентов. – 2012. – № 2. – С. 34 – 37.
5. Левандо В. А. Экология спорта как раздел спортивной науки. Механизм развития эндозкологических патогенных факторов при спортивной деятельности / В. А. Левандо, Л. А. Калинин, Б. А. Емельянов // Вестник спортивной науки. – 2011. – № 2. – С. 50 – 54.
6. Навчальна програма «Фізична культура для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи» / [Т. Ю. Круцевич, В. М. Єрмолова, Л. І. Іванова та ін.]. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 76 с.
7. Навчальна програма «Фізична культура. 5-9 класи» [Т. Ю. Круцевич, Л. А. Галенко, В. В. Деревянко, С. М. Дятленко та ін.]. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2012. – 293 с.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 5.11.2008 р. № 993 «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993-2008-%D0%BF>.
9. Koutedakis Y. Seasonal Variation in Fitness Parameters in Competitive Athletes / Y. Koutedakis // Sports Medicine. – 1995. – V. 19 (6). – P. 373 – 392.
10. Laura C. Youth Sport Specialization: How to Manage Competition and Training? / C. Laura, M. S. Mindy // International Journal of Sports Physiology & Performance. – 2011. – V. 6 (4). – P. 572 – 579.

УДК 37.091.113:796

Собко Н. Г., Собко С.

Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

ПРОФЕСІЙНА САМОСТІЙНІСТЬ КЕРІВНИКА СФЕРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Стаття присвячена проблемі професійної самостійності керівника сфери фізичного виховання та спорту. З'ясовано значення професійної самостійності для керівників, місце в процесі їхньої професійної діяльності. Проаналізовано результати індивідуального оцінювання керівниками важливості і наявності у них професійної самостійності. Зазначено, що саме оцінка професійної самостійності, її формування нині є перспективним напрямком удосконалення діяльності сучасного керівника у фізичному вихованні та спорті.

Ключові слова: професійна самостійність, керівник, сфера фізичного виховання та спорту.

Собко Н.Г., Собко С.Г. Профессиональная самостоятельность руководителя сферы физического воспитания и спорта. Статья посвящена проблеме профессиональной самостоятельности руководителя сферы физического воспитания и спорта. Определено значение профессиональной самостоятельности для руководителей, в процессе их профессиональной деятельности. Проанализированы результаты индивидуального оценивания руководителями важности и наличия у них профессиональной самостоятельности. В настоящее время перспективным направлением совершенствования деятельности современного руководителя сферы физического воспитания и спорта является оценка и формирование профессиональной самостоятельности.

Ключевые слова: профессиональная самостоятельность, руководитель, сфера физического воспитания и спорта.

Sobko Nataliya, Sobko Sergey. Professional independence of the leader of the sphere of physical education and sport. Professionally trained manager, characterized by a number of qualities and characteristics is necessary for successful working of the organization or institution of the sphere of physical education and sport. Professional independence as one of the important characteristics of a person is realized in the professional activity of the leader who can act independently and responsibly, analyze situation and find the best way out of it, orientate quickly in the professional work. The aim of the work is to research professional independence of the leader of the sphere of physical education and sport. Research's objectives: 1. To determine the importance of the professional independence for the leaders and its place in the process of their activity. 2. To make analysis of the results of the leaders' individual estimation of the importance and presence of professional independence. The research was carried out in the real conditions of the leaders' professional activity in two stages; 71 persons took part in it. At the first stage we analyzed the conditions of the professional activity, surveyed and monitored the work of the leaders of sports schools and heads of sports federations of Kirovograd region. In the process of survey, 81.7% (58 persons) supported the importance of the professional independence as fundamental quality of modern leaders and the needs of its formation; 77.47% of respondents regard it as the main characteristic in the process of leader's activity. At the second stage respondents estimated the importance and presence of the professional independence in their activities by a five-point scale. The majority of respondents highly appreciate the importance of the leader's professional independence (4.4), however, experts note the presence of low level of leader's professional independence (3.5) and they consider to form professional independence as one of the important characteristics of the leader. The estimation of the process of forming of professional independence is the perspective direction of improving of the activity of the modern leader in the sphere of physical education and sport.

Key words: professional independence, leader, sphere of physical education and sport.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Швидкість і складність соціально-економічних перетворень в Україні повинні призвести до багатьох позитивних зрушень у розвитку правової, демократичної держави. Але, як показує реальне сьогоднішнє, ці зміни супроводжуються багатьма соціальними явищами кризового плану, зокрема – загостренням соціально-економічної ситуації. Зважаючи на це, професійна діяльність сучасного фахівця в організації чи установі вимагає спеціального аналізу її структури і функцій, характеру службових завдань, які розв'язуються, організації адекватної системи підготовки та самопідготовки, розвитку професійно важливих якостей в процесі професійної соціалізації [5]. Визначальними для нашого часу стають зміни і в характері управлінської діяльності керівника у команді. Вона все більше має орієнтуватися на вільний розвиток людини, творчу ініціативу, самостійність, професійний потенціал працівника, його резерви, можливості до професійного навчання та самонавчання. Тобто сучасний керівник, формуючи комунікації в організації, яку він очолює, має визнавати первинність людини як особистості; враховувати не тільки зовнішні показники праці (успішність, результативність), але і внутрішній стан людини – постійну специфічну мотивацію до ефективної роботи, поступового саморозвитку [8]. Практично будь-яка сфера діяльності, так чи інакше, пов'язана з керівником. Тому, для успішного функціонування організації чи установи сфери фізичного виховання та спорту необхідним є професійно підготовлений управлінець, якому притаманна ціла низка якостей та властивостей. Для того, щоб визначити найголовніші фахові риси, важливі для сучасного успішного, цивілізованого та культурного керівника, використовується оцінка його ділових якостей [1]. У науковій літературі існує досить розгалужена класифікація найсуттєвіших ділових якостей, які притаманні керівникам. Серед них саме самостійність, на нашу думку, є "стрижневою", оскільки у професійній діяльності керівника, здатного самостійно і відповідально діяти, аналізувати ситуацію і знаходити оптимальний вихід з неї, швидко орієнтуватися у професійній роботі, проявляється одна з найважливіших цілісних характеристик особистості – професійна самостійність. Саме оцінка професійної самостійності для цілеспрямованого подальшого її формування нині є перспективним напрямком удосконалення діяльності сучасного керівника в різних сферах соціально-економічного процесу, і, зокрема, у фізичному вихованні та спорті. Актуалізація зазначеної проблеми дозволяє апелювати до нового вектору у питанні її розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управлінську діяльність керівника розглядали у своїх роботах Карпов А.В., Кострікін О.В., Кнорринг В.І., Маслов В.І., Молл С.Г., Москвичов С.Г., Нелюбов С.О., Пікельна В.С., Шепель В.М. Управлінню сферою фізичного виховання і спорту присвятили свою роботу О.М. Жданова та Л.Я. Чеховська [3]. Досліджені особливості оцінки ділових якостей керівників організацій, установ (Боднарук Р.М.), їх формування (Мосов С., Рублюк О., Шапало О.) та ефективності роботи (Брустінов Д.В., Єфанова А.Г., Жаріков Е.С., Колот А.М., Покропивний С.Ф., Пунько Б.М., Спіріна Л.Б., Ткачук В.В., Щедровицький Г.П. та ін.). Вивченню професійної самостійності фахівців присвячені роботи Дунаєвої Н.В., Крилової М.О., Пашивікіної К.В., Новикова А.М., Циринга Д.А., Яковлевої Ю.В. та ін. Водночас, розглядаючи й аналізуючи наукові праці, пов'язані з професійною самостійністю керівника, нами не виявлено робіт з напрямку фізичного виховання та спорту. **Метою роботи** є вивчення професійної самостійності керівника сфери фізичного виховання та спорту. У відповідності з метою були висунуті наступні **завдання дослідження**: 1. З'ясувати значення професійної самостійності для керівників і її місце в процесі їхньої професійної діяльності. 2. Зробити аналіз результатів індивідуального оцінювання керівниками важливості і наявності у них професійної самостійності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суб'єктом управлінської діяльності є керівник, ефективність роботи якого залежить, насамперед, від раціональної організації процесів керування на всіх її ієрархічних рівнях. Діяльність керівника характеризується надзвичайною складністю і динамічністю, тому що протікає у складних соціальних умовах, що постійно змінюються, і вимагає нестандартних, творчих методів роботи. Керівник організації, підприємства – це особа, що наділена правом управління, прийняття рішень і виступає єдиначальником у межах даних йому вищими інстанціями повноважень. Чим вищий статус керівника в службовій ієрархії, тим ширше, різноманітніше і складніше коло розв'язуваних ним управлінських задач [4]. Тільки ініціативні, самостійні фахівці, що творчо мислять, зможуть вирішувати складні завдання,

спрямовані на прискорення розвитку нашого суспільства [6]. Виконуючи свої функціональні обов'язки, вони повинні бути самостійними у прийнятті рішень, швидкості реагування на виклики щодо проявів професіоналізму. Таким чином, ми можемо говорити про професійну самостійність як сукупність властивостей особистості, які в процесі діяльності забезпечують усвідомлення її мети, створення мотивації, що відповідає цій меті, вибір способів дій, що ведуть до досягнення мети, способів корекції дій, необхідних для отримання правильного результату [8]. У сфері фізичного виховання та спорту професійна самостійність керівника передбачає реалізацію набутих у вузі знань, умінь, навичок та розкриття потенціалу для якісного вирішення завдань та виконання своїх функціональних обов'язків. Адже спортивний менеджер є суб'єктом здійснення управлінської діяльності і виконує в організації низку різноманітних функцій, де саме професійна самостійність відіграє ключову роль.

По-перше, функція прийняття рішень, яка виражається у визначенні менеджером діяльності фізкультурно-спортивної організації, вирішенні питань розподілу ресурсів, здійснення поточного коригування. Право прийняття управлінських рішень має лише керівник, який і несе відповідальність за їх наслідки.

По-друге, інформаційна функція, яка полягає у зборі інформації про внутрішню і зовнішню складові фізкультурно-спортивної організації, в якій працює керівник. Він розповсюджує цю інформацію у вигляді фактів і нормативних установок, ставить ближні та перспективні цілі.

По-третє, менеджер є керівником фізкультурно-спортивної організації, який мотивує її працівників на досягнення цілей, координує їх зусилля і постає в якості представника організації у взаємодії з іншими організаціями сфери фізичного виховання та спорту [7, с. 22].

Отже, повністю реалізувати свій інтелектуальний потенціал в умовах сьогодення при безупинно зростаючих вимогах до керівників сфери фізичного виховання та спорту з боку вищих органів влади стосовно ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи, підготовки спортивного резерву, досягнення високих спортивних результатів зможуть тільки менеджери з високим рівнем професійної самостійності. Всього дослідженням була охоплена 71 особа, причому дослідно-експериментальна робота проводилася в природних умовах професійної діяльності керівників. Дослідження проводилось у два етапи. На першому етапі був проведений аналіз умов професійної діяльності, велось спостереження за роботою керівників мережі спортивних шкіл Кіровоградської області, а також голів федерацій з видів спорту, що культивуються в ній (40 керівників мережі спортивних шкіл та 31 голова федерацій з видів спорту). У ході дослідження ми використовували метод опитування з метою з'ясування значення для керівників професійної самостійності, і її місця в системі їхньої професійної діяльності. При опитуванні керівників, 81,7% (58 осіб) висловилися за значущість професійної самостійності як "стрижневої" якості особистості сучасного керівника та необхідності її формування; 15,5% (11 осіб) недооцінили значущість професійної самостійності для сучасного керівника, при цьому вважаючи, що не кожен керівник може сформувати у себе професійну самостійність, а тільки той, хто прагне до цього в процесі професійної діяльності. Більшість респондентів вказували на особливу роль практично-діяльній підготовки. Байдуже ставлення до професійної самостійності висловили лише 2,8% опитуваних (2 особи). Водночас, значна кількість респондентів (77,47 %) відводить провідне місце професійній самостійності в процесі управлінської діяльності керівника.

Другий етап експерименту дозволив встановити фонові показники професійної самостійності керівників. Респонденти оцінювали її важливість і наявність у себе за п'ятибальною шкалою. Аналіз одержаних даних дозволяє констатувати, що більшість опитаних високо оцінюють важливість професійної самостійності як "стрижневої" якості особистості сучасного керівника (4, 4), але, водночас, фахівці відзначають низький показник наявності даної якості у себе (3, 5) і вважають за необхідне формування професійної самостійності як однієї з головних якостей керівника.

ВИСНОВКИ. 1. В результаті проведеного дослідження з'ясовано важливість професійної самостійності для керівників сфери фізичного виховання та спорту, на що вказала більшість опитуваних, і визначено її провідне місце в процесі їхньої професійної діяльності. 2. Аналіз результатів оцінювання керівниками наявності у них професійної самостійності дозволяє говорити про недостатню її сформованість. Враховуючи суб'єктивні оцінки професійної самостійності керівниками сфери фізичного виховання та спорту можна стверджувати про необхідність її цілеспрямованого формування, в результаті чого буде забезпечена максимальна результативність їх професійної управлінської діяльності.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ вбачаємо в стимулюванні професійного інтересу керівників сфери фізичного виховання та спорту до виявлення проблем в самостійній професійній діяльності з визначенням завдань, способів і методів їх вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднарук Р.М. Оцінка ділових якостей керівників фірми [Електронний ресурс] / Р.М. Боднарук. – Режим доступу: www.rusnauka.com/15.../10_87402.doc.htm
2. Гамага О.О. Проблема формування професійної компетентності керівника у сучасній науковій думці [Електронний ресурс] / О.О. Гамага. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tipp/...
3. Жданова О.М. Управління сферою фізичного виховання і спорту: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Жданова О.М., Чеховська Л.Я.]. – Л.; [Дрогобич]: Коло, 2009. – 222 с. – ISBN 978-966-7996-63-5.
4. Карпов А.В. Психологія управління управлінськими рішеннями / А.В. Карпов. – М.: Юрист, 1998. – 440 с.
5. Кострикін О.В. Методологічні основи психологічного аналізу управлінської діяльності [Електронний ресурс] / О.В. Кострикін. – Режим доступу: vuzlib.com
6. Nelyubov S. A. Stanovlenye u razvytye professyonal'noy pozytsyy rukovodytelya obrazovatel'noho uchrezhdenyya: avtoref. dyss. d-ra ped. nauk: 13.00.08 / S.A. Nelyubov. – Novosybyrsk, 2008. – 24 s.
7. Pereverzyn Y.Y. Yskusstvo sportyvnogo menedzhmenta / Y.Y. Pereverzyn. – М.: Sovetskiy sport, 2004. – 415 s.